

Opslag af satspuljeprojektet ”Familieplanlægningsindsats for kvinder i den fertile alder i alkohol- og stofbehandling”

Med satspuljeaftalen på social- og indenrigsområdet 2016 - 2019 er der afsat en pulje på i alt 27,5 mio. kr. til en styrket indsats for gravide kvinder med et misbrug¹. Formålet med satspuljen er at forebygge og nedbringe risikoen for medfødte rusmiddelskader hos børn.

Satspuljens initiativer er opdelt i tre spor:

- Spor 1: Styrkelse af den eksisterende forebyggende indsats i regioner og kommuner i forhold til kvinder i den fertile alder og gravide kvinder med et forbrug og med problemer med alkohol og stoffer.
- Spor 2: Lovforslag, der harmoniserer og styrker kommunernes mulighed for efter sundhedsloven og lov om tilbageholdelse af stofmisbrugere at tilbyde gravide kvinder med betydelig rusmiddelproblematik døgnbehandling og i forbindelse hermed tilbyde kvinderne at indgå en kontrakt med mulighed for tilbageholdelse med kvindens samtykke.
- Spor 3: Metode- og kompetenceudvikling målrettet 1- 2 døgnbehandlingstilbud til gravide kvinder med betydelig rusmiddelproblematik for at sikre relevante døgnbehandlingstilbud af høj kvalitet. Sporet skal bidrage til at sikre, at lovgivningens muligheder anvendes.

Som et led i spor 1, der skal styrke den eksisterende forebyggende indsats i regioner og kommuner, er der afsat midler til at metodeudvikle og forankre en systematisk familieplanlægningsindsats målrettet alle kvinder i den fertile alder, der behandles i kommunernes alkohol- og stofbehandling. Samlet er der afsat 2,25 mio. kr. i perioden 2016 til 2019 til denne indsats.

Satspuljemidlerne skal anvendes til at gennemføre udviklingen og forankringen af familieplanlægningsindsatsen i kommunerne i en af landets regioner. Regionens familieambulatorium, der varetager hovedfunktionen, skal forestå satspuljeprojektet med udvikling og gennemførelse af metodeudviklingsprojektet i et tæt samarbejde med kommunernes alkohol- og stofbehandlingsinstitutioner i regionen og med regionens gynækologisk obstetriske afdelinger og eventuelt speciallægepraksis i gynækologi.

De regionale familieambulatorier inviteres hermed til at indsende ansøgning om deltagelse i satspuljeprojektet.

- Fristen for indsendelse af ansøgning til Sundhedsstyrelsen er 28. november 2016.
- Familieplanlægningsindsatsen i kommunernes alkohol- og stofbehandlingsinstitutioner i én region gennemføres i perioden 1. januar 2017 til og med 31. december 2019.

Formål

- Formålet med satspuljeprojektet er at udvikle og forankre en metode til systematisk familieplanlægningsindsats for kvinder i den fertile alder som led i deres behandling i kommunernes alkohol- og stofbehandling.

Baggrund

Rusmiddelskader hos børn

Et stort forbrug af såvel alkohol som andre rusmidler under en kvindes graviditet kan medføre alvorlige rusmiddelskader hos fosteret samtidig med, at det kan udgøre en betydelig risiko for komplikationer i forbindelse med graviditeten og fødslen. Rusmiddelpåvirkning kan udgøre en risiko for fosteret lige fra konceptionen. Risikoen for skader er afhængig af typen af rusmiddel, tidspunktet for forbruget under graviditeten, mængden, hyppigheden og varigheden af forbruget. Alkohol er det mest fosterskadelige af rusmidlerne, men alle typer rusmidler kan udgøre en risiko. Et blandingsforbrug kan forøge risikoen for skader². Rusmiddelpåvirkning kan føre til skader på dannelsen af barnets organer og på organernes funktion.

Kvinder med et alkohol- og/eller et stofproblem udgør en højrisiko for at udsætte deres foster for betydelig rusmiddelpåvirkning under en graviditet og dermed med risiko for, at børnene får medfødte rusmiddelskader³.

Eksisterende indsats er ikke dækkende

Ledelsen på de kommunale stofbehandlingsinstitutioner skal sikre, at der foregår en systematisk forebyggelse af uønsket graviditet som led i den sundhedsfaglige behandling af kvinder i den fertile alder, der er i substitutionsbehandling. Ved indskrivningen af disse kvinder skal lægen optage en gynækologisk anamnese på kvinden og vurdere status for antikonception. Ved behov skal kvinden rådgives og tilbydes antikonceptionsbehandling. Yderligere bør lægen rådgive om nem adgang til graviditetstests og nødprævention. Således afdækkes graviditet, og der tilbydes antikonception til kvinder i den fertile alder i substitutionsbehandling som led i deres stofbehandling⁴.

Men i stofbehandlingen af kvinder i den fertile alder for problemer med andre typer rusmidler, der ikke kræver substitutionsbehandling, samt i alkoholbehandlingen foreligger der ikke officielle anbefalinger om denne form for indsats.

Desuden sikres afdækning af en kvindes eventuelle graviditet ikke systematisk som led i alkohol- og stofbehandlingen med risiko for, at en gravid kvinde ikke modtager tilbud om den specialiserede rådgivning og behandling i familieambulatoriet, som hun burde så tidligt som muligt under graviditeten. Den lov-bundne registrering af borgere, der modtager social og lægelig stofmisbrugsbehandling stiller kun i begrænset omfang krav om registrering af graviditet hos kvinder³.

Desuden indgår der ikke information om risiko ved forbrug af rusmidler under en graviditet og information om tilbud om støtte ved et ønske om graviditet som en systematisk indsats målrettet kvinder i den fertile alder i de eksisterende alkohol- og stofbehandlingsinstitutioner.

Familieplanlægning for at styrke indsatsen

Som led i at styrke forebyggelsen af medfødte rusmiddelskader hos børn er der således behov for at metodeudvikle en systematisk familieplanlægningsindsats i

kommunernes alkohol- og stofbehandling målrettet alle kvinder i den fertile alder.

Krav til projekterne

Som anført skal ét regionalt familieambulatorium med hovedfunktion forestå projektet med at udvikle og forankre en familieplanlægningsindsats i et løbende tæt samarbejde med kommunernes alkohol- og stofbehandlingsinstitutioner og regionens gynækologisk obstetriske afdelinger og eventuelt gynækologiske speciallægepraksis.

Baggrunden for valget af et familieambulatorium som ansvarlig for projektet er dels familieambulatoriets viden og ekspertise omkring medfødte rusmiddelskader hos børn og indsats for at forebygge det, herunder erfaring med at gennemføre familieplanlægningsindsats, samt at familieambulatorierne er forankret i de gynækologisk obstetriske afdelinger i regionen, hvor præventionsanlæggelse kan foregå. Men familieambulatoriet skal udvise åbenhed i projektledelsen over for de kommunale alkohol- og stofbehandlingsinstitutioners behandlingspraksis, således at familieplanlægningsindsatsen bliver integreret på hensigtsmæssig vis i behandlingsforløbene lokalt i kommunernes alkohol- og stofbehandling.

Målgrupperne

Den primære målgruppe for projektet er:

- behandlerne i kommunernes alkohol- og stofbehandlingsinstitutioner, der skal kompetenceudvikles til at varetage dialogen om familieplanlægning med kvinder i den fertile alder

Den sekundære målgruppe for projektet er:

- alle kvinder i den fertile alder, som indgår i alkohol- eller stofbehandling, der skal modtage familieplanlægningsindsatsen.

Projektets indhold

Formålet med metodeudviklingen er at

- forebygge, at børn fødes med medfødte rusmiddelskader
- forebygge uønsket graviditet hos kvinder med rusmiddelproblemer
- tilbyde gravide kvinder med rusmiddelproblemer samt kvinder med rusmiddelproblemer med et graviditetsønske den relevante støtte og hjælp til at opnå og gennemføre en sund og tryk graviditet uden brug af rusmidler

Målet med metodeudviklingsprojektet er, at

- der i kommunernes alkohol- og stofbehandlingen i én region udvikles kompetencer til en dialog om familieplanlægning og der sikres metoder og samarbejde med relevante fx regionale aktører til anlæggelse af prævention ved behov
- metoden forankres i alkohol- og stofbehandlingen i kommunerne
- der foreligger en metodebeskrivelse ved projektets afslutning

Målet med familieplanlægningsindsatsen er, at der med alle kvinder i den fertile alder skal gennemføres en dialog og indsats, der skal omfatte

- afdækning af ønsket om at få børn
- afdækning af eventuel aktuel graviditet
- graviditetstest ved behov
- information om risiko ved rusmiddelforbrug og graviditet
- afdækning af brug af prævention
- tilbud om etablering af prævention ved behov, herunder langtidsvirkende
- støtte til gratis etablering af prævention
- information om muligheden for at modtage støtte ved et graviditetsønske på et senere tidspunkt, herunder det regionale familieambulatoriums tilbud

Ved en aktuel graviditet skal kvinden ud fra hendes ønske støttes i at

- gennemføre graviditeten
- få gennemført en abort

Kvinden og hendes partner bør støttes i deres stillingtagen gennem rådgivning og indsats efter behov fra alkohol- og stofbehandlingsinstitutionen, det regionale familieambulatorium og/eller almen praksis.

Dialogen om familieplanlægning bør gentages, når kvinder indgår i længerevarende behandlingsforløb.

Satspuljeinitiativet skal munde ud i en metodebeskrivelse for udvikling og forankring af familieplanlægningsindsats som et systematisk led i alkohol- og stofbehandling i kommunerne. Metodebeskrivelsen skal kunne danne grundlag for udbredelse til de øvrige regioner. Metodebeskrivelsen skal tilpasses efter de eventuelle justeringsbehov, som resultaterne af en evaluering måtte pege på. Sundhedsstyrelsen forestår en evaluering af den samlede satspulje, hvori familieplanlægningsindsatsen indgår som et element.

Hvem kan søge om midler fra puljen?

Tilskuddet til at gennemføre metodeudviklingen og forankringen af familieplanlægningsindsatsen kan søges af de regionale familieambulatorier.

Hvad kan der ansøges om støtte til?

Der kan ansøges om midler til:

- Ansættelse og løn til faglig projektleder
- Aflønning af fagprofessionel bistand til anlæggelse af prævention
- Køb af sikre præventionsmidler
- Transport til særligt udsatte kvinder til anlæggelse af prævention
- Materiale til undervisning og kompetenceudvikling af alkohol- og stofbehandlerne
- Udgifter i forbindelse med afholdelse af møder
- Kørselsudgifter i forbindelse med mødeaktiviteter i henhold til statens lave takst

Der kan ikke ansøges om midler til følgende:

- Køb af it-udstyr og andet apparatur
- Forskningsprojekter

- Aktiviteter samt lønmidler, der har karakter af almindelig drift, fx husleje og telefon

Afrapportering til Sundhedsstyrelsen

Der skal årligt indsendes en faglig afrapportering med tilhørende regnskab. Den faglige statusrapport skal redegøre for fremdriften i projektet og relatere sig til regnskabet for de anvendte midler. Dette vil fremgå af tilsagnsskrivelsen.

Betingelser for at modtage støtte

For at ansøgningen bliver taget i betragtning, er det en betingelse at:

- der forligger et skriftligt tilsagn fra lederne af kommunernes alkohol- og stofbehandlingsinstitution i regionen om at indgå i udviklingen og forankringen af familieplanlægningsindsatsen
- der oprettes en styregruppe med deltagelse af projektleder, ledelsesrepræsentanter fra familieambulatoriet, gynækologisk obstetrisk afdeling, og kommunernes alkohol- og stofbehandlingsinstitutioner – gerne dækkende flere kommuner
- projektet bidrager med data til den af Sundhedsstyrelsen iværksatte evaluering ved en ekstern evaluator samt deltager i møder om evalueringen efter aftale med evaluator og Sundhedsstyrelsen.

Kriterier for udvælgelse af ansøgninger

Udover de ovennævnte krav, som skal være opfyldt for modtagelse af støtte, vil der i vurderingen i øvrigt blive lagt vægt på, at projektbeskrivelsen indeholder en overordnet plan for udbredelsen af projektet således, at familieplanlægningsindsatsen bliver udviklet og forankret i alle kommunernes alkohol- og stofbehandlingsinstitutioner i regionen over den treårige periode.

Økonomi

Den samlede økonomiske ramme, som familieambulatorierne kan søge, er på 2,25 mio. kr. fordelt over tre år.

Tidsfrister

- | | |
|---|-------------------|
| • Ansøgningsfrist: | 28. november 2016 |
| • Sundhedsstyrelsen svar på ansøgninger | 12. december 2016 |
| • Frist for opstart af projekter | 1. januar 2017 |

Ansøgningsprocedurer

Ansøgningens ”projektbeskrivesskema” (skema 2) må max. have et omfang på 5 sider. Sundhedsstyrelsens ansøgningskema (skema 1 – 4) skal anvendes og udfyldes.

Ansøgningen sendes **underskrevet**, elektronisk, til fob@sst.dk. I emnefeltet skrives ”Familieplanlægningsindsats for kvinder i den fertile alder i alkohol- og stofbehandling – 1-1611- 40/5/kmu”

Yderligere oplysninger

Sundhedsstyrelsen kan kontaktes i ansøgningsperioden vedr. spørgsmål til puljen. Spørgsmål og svar af generel karakter vil blive offentliggjort på Sundhedsstyrelsens hjemmeside.

Spørgsmål vedr. økonomi og administration:
Kasper Dahl, tlf.: 72 26 94 54, e-mail: kda@sum.dk

Generelle faglige spørgsmål:
Kirsten Mundt, tlf.: 72 22 77 14, e-mail: kmu@sst.dk

¹ Aftale om satspuljen på social- og indenrigsområdet 2016 – 2019. Social- og Indenrigsministeriet, 2015

² Rapport om konsekvenser for fosteret/barnet ved bruk av rusmidler/avhengighetsskapende legemidler i svangerskapet. Nasjonalt folkehelseinstitutt for Helsedirektoratet, August 2015.

³ Afrapportering. Arbejdsgruppe om gravide med et forbrug og misbrug af rusmidler. Social- og Indenrigsministeriet og Sundheds- og Ældreministeriet, 2015.

⁴ Vejledning om den lægelige behandling af stofmisbrugere i substitutionsbehandling. Sundhedsstyrelsen, 2008.